

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Olomouc 2012

Julie Skřebská

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ANALÝZA SYSTÉMU POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT V ČR A
JEHO KOMPARACE SE SYSTÉMY VE DVOU VYSPĚLÝCH ZEMÍCH
EVROPSKÉ UNIE.

Bakalářská práce

Autor: Julie Skřebská

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Puchinger

Olomouc 2012

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Analýza systému pojištění bankovních depozit v ČR a jeho komparace se systémy ve dvou vyspělých zemích Evropské unie“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis

Touto cestou děkuji především vedoucímu práce Ing. Zdeňku Puchingerovi za vstřícné a odborné vedení a cenná doporučení.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VKLADŮ.....	11
1. 1. VYMEZENÍ POJIŠTĚNÝCH VKLADŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	11
1. 1. 1. VKLADY NA POŽÁDÁNÍ.....	12
1. 1. 2. VKLADY TERMÍNOVANÉ.....	13
1. 1. 3. VKLADNÍ KNÍŽKY.....	15
1. 1. 4. VKLADOVÝ LIST.....	16
1. 1. 5. STAVEBNÍ SPOŘENÍ.....	16
1. 2. VYMEZENÍ NEPOJIŠTĚNÝCH VKLADŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
2. POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT.....	20
2. 1. FOND POJIŠTĚNÍ VKLADŮ.....	22
2. 1. 1. ZROJE FONDU A JEJICH INVESTOVÁNÍ.....	25
2. 1. 2. INVESTICE FONDU.....	28
2. 2. MEZINÁRODNÍ ASOCIACE POJISTITELŮ VKLADŮ.....	29
2. 3. EVROPSKÉ FÓRUM POJISTITELŮ VKLADŮ.....	30
2. 4. STÁTNÍ DLUHOPISY.....	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
3. ANALÝZA SYSTÉMU POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT VE VYBRANÝCH STÁTECH	34
3. 1. VYMEZENÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT.....	36
3. 1. 1. POJIŠTĚNÉ VKLADY V ČESKÉ REPUBLICE.....	36
3. 1. 2. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY V ČESKÉ REPUBLICE.....	38
3. 1. 3. POJIŠTĚNÉ VKLADY NA SLOVENSKU.....	38

3. 1. 4. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY NA SLOVENSKU.....	39
3. 1. 5. POJIŠTĚNÉ VKLADY V NĚMECKU.....	39
3. 1. 6. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY V NĚMECKU.....	40
3. 2. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY.....	40
3. 2. 1. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY V ČESKÉ REPUBLICE.....	40
3. 2. 2. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY NA SLOVENSKU.....	43
3. 2. 3. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY V NĚMECKU.....	43
3. 3. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD.....	44
3. 3. 1. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD V ČESKÉ REPULICE.....	45
3. 3. 2. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD NA SLOVENSKU.....	49
3. 3. 3. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD V NĚMECKU.....	50
3. 4. PRÁVNÍ ÚPRAVY SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH.....	51
3. 4. 1. LEGISLATIVA SYSTÉMU V ČESKÉ REPUBLICE.....	51
3. 4. 2. LEGISLATIVA SYSTÉMU NA SLOVENSKU.....	52
3. 4. 3. LEGISLATIVA SYSTÉMU V NĚMECKU.....	53
4. KOMPARACE SYSTÉMŮ POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT VE VYBRANÝCH STÁTECH.....	54
4. 1. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ POJIŠTĚNÝCH A NEPOJIŠTĚNÝCH VKLADŮ ...	54
4. 2. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ PŘÍSPĚVKOVÝCH SAZEB.....	54
4. 3. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ LIMITŮ POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A VÝŠE NÁHRAD.....	55
ZÁVĚR.....	56
SUMMARY.....	58

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY.....	59
SEZNAM ZKRATEK.....	62
SEZNAM GRAFŮ.....	63
SEZNAM TABULEK.....	64

ÚVOD

Bakalářská práce na téma „Analýza systému pojištění bankovních depozit v České republice a jeho komparace se systémy ve dvou vyspělých zemích Evropské unie“ popisuje systém pojištění depozit u bank, spořitelen a družstevních záložen v České republice. „Depozitem neboli vkladem se rozumí peněžní prostředky vložené do peněžních ústavů.“¹

Klienti bank, družstevních záložen nebo stavebních spořitelen nemohou objektivně posoudit rizika, která se týkají bankovního sektoru. Proto je nutná ochrana státem, pomocí zákonem povinného pojištění vkladů.

Pojem pojištění vyjadřuje určitou ochranu. V systému zákonného pojištění bankovních depozit mají vkladatelé své vklady chráněny pro případ, kdy by banka nebyla schopna dostát svým závazkům a Česká národní banka by vyhlásila její úpadek. V takovém případě vkladatelé o své vklady nepřichází. Hlavním cílem systému zákonného pojištění je tedy ochrana vkladatelů a stabilita finančního sektoru.

V České republice jsou v systému zákonného pojištění vklady pojištěny do výše 100 % vkladu. Maximální výše náhrady vkladu je stanovena na 100 000 EUR. Pokud by tedy ČNB vyhlásila úpadek některé z bank, klienti dané banky dostanou 100 % svých vkladů, maximálně však 100 000 EUR.

Ze zákona jsou pojištěny vklady u bank stavebních spořitelen a družstevních záložen. Pojištěny jsou vklady fyzických i právnických osob. Jedná se o vklady v českých korunách i cizí měně včetně úroku.

Vyplácení náhrad v České republice provádí Fond pojištění vkladů. Tento Fond je zřízen na základě zákona č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny musí do tohoto Fondu přispívat pravidelnými příspěvky.

Vklady, které jsou uloženy v pobočkách zahraničních bank, jsou pojištěny u systému pojištění vkladů v zemi, ve které má sídlo mateřská banka.

¹ Business center, [online] cit. 2012-04-18. Dostupné z:<http://business.center.cz/business/pojmy/p940-depozitum.aspx>

Cílem bakalářské práce je analyzovat systém pojištění bankovních depozit v České republice a následné porovnání se systémy pojištění bankovních depozit ve Slovenské republice a v Německu. Systémy budu v práci analyzovat a porovnávat na základě těchto ukazatelů: pojištěné a nepojištěné vklady, příspěvkové sazby a limity pojištění. Jelikož vybrané státy patří do Evropské Unie, a řídí se směrnici, platí pro ně stejné podmínky. Proto u některých ukazatelů nebude velký rozdíl. V práci budu analyzovat především systém v České republice. Ten bude také v práci podrobněji popsán než systémy v Německu a ve Slovenské republice, kde jsem se zaměřila především na ukazatele pro porovnání. Slovenskou republiku a Německo jsem si vybrala pro porovnání proto, že se jedná o státy, které s Českou republikou sousedí a v mé práci budu analyzovat, jak velké rozdíly v pojištění depozit se zde vyskytují.

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou částí. První část bude teoretická. Na základě studia odborné literatury budou vysvětleny pojmy týkající se pojištění bankovních depozit v České republice. V první kapitole se budu zabývat základní charakteristikou bankovních depozit.

V druhé kapitole je vysvětlen systém zákonného pojištění bankovních depozit. Jsou zde uvedeny hlavní cíle povinného pojištění. Stručně je popsán Fond pojištění vkladů a mezinárodní organizace, které s Fondem úzce souvisí, Evropské fórum pojistitelů vkladů a Mezinárodní asociace pojistitelů vkladů. V praktické části budu porovnávat systémy ve státech, které do Evropské unie patří, považuji za správné tyto dvě mezinárodní organizace v práci zmínit.

V praktické části budu analyzovat systém zákonného pojištění v České republice. Budu zde popisovat vývoj limitů pojištění v letech 2008-2011 a vývoj výše náhrady.

Systém zákonného pojištění v České republice pak budu v práci porovnávat na základě předem zvolených ukazatelů se systémy ve Slovenské republice a v Německu. Stručně budou v práci popsány systémy pojištění ve vybraných zemích. Následně se zaměřím na samotné porovnání. Jelikož patří Česká republika, Slovenská republika i Německo do Evropské unie, lze předpokládat, že nebudou rozdíly v systému zákonného pojištění tak razantní.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VKLADŮ

„Vkladem se rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek ve vztahu ke vkladateli a nárok na jejich zpětné vyplacení.“² Vklady jsou zjednodušeně řečeno peníze, které vložíme na účet do banky nebo spořitelny. Tyto vklady pro nás, jako vkladatele přináší výnosy ve formě úroku.

Podle obchodního zákoníku můžeme rozlišovat vklady na běžných účtech a vklady na vkladových účtech.³ Podle občanského zákoníku se jedná o vklady na vkladních knížkách.⁴ Poslední rozdělení můžeme provést podle zákona o stavebním spoření. Jedná se o vklady stavebního spoření. Pokud vkladatel svůj vklad vybere předčasně, jsou mu většinou účtovány poplatky, například srážky z úrokových sazeb.⁵

V bakalářské práci budu rozlišovat vklady podle kritéria, zda se na ně zákonné pojištění bankovních depozit vztahuje nebo ne.

1. 1. VYMEZENÍ POJIŠTĚNÝCH VKLADŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Mezi vklady, které jsou v České republice ze zákona pojištěny, patří vklady u bank, stavebních spořitelien a družstevních záložen. Podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. jsou pojištěny vklady fyzických i právnických osob a to v korunách i v cizí měně.⁶

V České republice jsou také do zákonného pojištění zahrnuty vklady vedené u poboček zahraničních bank. Vklady jsou pojištěny podle systému pojištění vkladů v zemi, ve které má sídlo mateřská banka. O pojištění vkladů nemusí vkladatel žádat,

² ŠENKÝŘOVÁ, B., *Bankovníctví I.*, Vysoká škola finanční a správní 2005. s. 146

³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, dostupný na:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>

⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dostupný na:
<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcankzak/>

⁵ Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, dostupný na:
<http://www.burinka.cz/cs/obchodni-podminky/zakon-o-stavebnim-sporeni/>

⁶ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, dostupný na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/>

vklady jsou pojištěny automaticky, když uzavřeme s bankou nebo jinou finanční institucí smlouvu.⁷

„Banka je povinna zabezpečit identifikaci vkladatele při vedení jeho účtu nebo jiné formě přijetí jeho vkladu a identifikační údaje o vkladateli a údaje o výši a důvodu pojištěné pohledávky z vkladu vést ve své evidenci. Identifikačními údaji se rozumí:

- *u fyzických osob jméno, příjmení, adresa, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, popřípadě identifikační číslo,*
- *u právnických osob obchodní firma nebo název právnické osoby, její sídlo a u tuzemských právnických osob též identifikační číslo.“⁸*

1. 1. 1. VKLADY NA POŽÁDÁNÍ

Vklady na požádání nejsou nijak časově omezeny, nejsou tedy vázány na výpovědní lhůtu. *„Vklady na požádání jsou ihned splatné vklady na běžných účtech klientů.“⁹* Pokud jsme vlastníky takového vkladu, nejsme nijak omezeni časovou lhůtou, a můžeme tedy s tímto vkladem kdykoliv a jakkoliv manipulovat. Máme ho prakticky vždy k dispozici.

K vytváření těchto vkladů může docházet například tak, že na běžný účet nám denně docházejí tržby za prodané výrobky nebo služby. Nebo můžeme na účet ukládat hotovost. Z těchto vkladů pak můžeme provádět různé bankovní operace, platit své závazky nebo provádět jiné bankovní operace.

Jedná se o vklady na viděnou-vista vklady, vklady v bankách, které lze vybrat bez výpovědní lhůty, v peněžní politice se připočítávají k hotovostnímu oběživu a tvoří společně s ním základ tzv. peněžní masy, peněžní zásoby v zemi – celkové množství peněz v zemi, které je vymezeno jako hotovostní peníze (bankovky, státopky, mince v oběhu) a depozita na bankovních účtech.¹⁰

⁷ *Fond pojištění vkladů*, [online]. cit. 2012-04-20. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/co-je-pojisteno.html>

⁸ *Zákon o bankách č. 21/1992 Sb., §41c odst. 3*, [online]. cit. 2012-04-20. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

⁹ POLIDAR, V., *Management úvěrových obchodů bank*, Praha : Ekopress 1992. s. 192

¹⁰ BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas, 1993. s. 146

Tyto vklady můžeme rozdělit podle toho, kdo je konkrétním klientem banky. Pokud bude vkladatel fyzická osoba a vklad vloží na svůj osobní účet, jedná se o vklady obyvatele. Pokud tak učiní podnik, jedná se o vklady podniků. Dále to mohou být vklady vlády a místních orgánů a vklady bank. Vklady bank, zdravotních pojišťoven a státních fondů nejsou do zákonného systému pojištění vkladů zahrnuty. Do banky můžeme ukládat peníze v tuzemské i cizí měně.

1. 1. 2. VKLADY TERMÍNOVANÉ

Tyto vklady mají výpovědní lhůtu, takže majitel s nimi může disponovat až po uplynutí sjednané lhůty od výpovědi. Můžeme také říct, že se jedná o vklady netransakční, protože na ně nemůžeme vypisovat šeky. U tohoto typu vkladu se zavazujeme, že s ním v určitém časovém období nebudeme žádným způsobem disponovat. Banka může vklady po sjednanou dobu používat, dokud nedojde k výběru.

„Termínovaný vklad je uložení peněžních prostředků na pevně sjednanou dobu za sjednanou úrokovou sazbu.“¹¹ Většinou se jedná o jednorázový vklad na bankovní účet. Po určitý čas (který je předem daný) se nám peníze na účtu úročí určitou sazbou. Tyto vklady nejsou určeny pro běžný platební styk. U těchto vkladů je většinou předem stanovena minimální výše vkladu, nelze tedy ukládat libovolnou částku.

Rozdělení termínovaných vkladů:

- Vklady s pevným termínem - klient vkládá do obchodní banky nebo spořitelny předem určenou částku. Je zde také předem určená doba, na jak dlouho vklad ukládá. Tato forma vkladu má výhodu v tom, že oproti netermínovanému vkladu je zde vyšší úročení. Na každou úložku se uzavírá samostatná smlouva, přitom každá úložka je samostatným vkladem. Výše úroku závisí na výši vkladu a doby, kdy budeme mít vkladu banky uloženy.
- Vklady s výpovědní lhůtou – tento vklad může být sjednán pouze v době uzavření smlouvy o vkladu. Takže pokud bude chtít klient vklad vybrat, a to buď celý, nebo jen část, musí dát u své banky výpověď. Od chvíle podání

¹¹ PUCHINGER, Z., *Bankovníctví I. Úvodní kapitoly k problematice bankovní soustavy*, Olomouc : Univerzita Palackého 2005. s. 90

výpovědi se počítá výpovědní lhůta pro splatnost vkladu. Pokud má klient u banky termínovaný vklad s výpovědní lhůtou, může výpověď podat kdykoliv v době trvání smluvního vztahu. Výhodou je, že zde můžeme pravidelně i nepravidelně vkládat další peníze, opakovat výpověď, nebo vybrat část vkladu když jej nutně potřebujeme, aniž bychom utrpěli ztrátu na sjednané úrokové sazbě.

- Revolvingový termínovaný vklad – jedná se o jednorázové vklady na dohodnutou dobu, většinou kratší jednoho roku. Úroková sazba je sjednána podle délky a výši vkladu. U těchto vkladů lze předem dohodnout prodloužení vkladu o stejné období.
- Termínovaný vklad vázaný – tento vklad má obvykle zvýhodněnou úrokovou sazbu, ale nelze jej předčasně vybrat. Úrok je připisován v den splatnosti úložky.¹²

Termínované vklady zvyšují likviditu banky. Ty je proto nakupují za výhodnější úrok. Další výhody přináší termínované vklady bance v tom, že se na ně vztahují nižší minimální povinné rezervy. Některé dlouhodobé termínované vklady jsou dokonce od povinných minimálních rezerv zcela osvobozeny. Banka nakupuje termínované vklady od právnických i fyzických osob a to ve své i cizí měně.¹³

¹² HOBZA, V., *Bankovní abeceda pro sportovní managing a marketing*, Olomouc : Univerzita Palackého 2001. s. 14 - 15

¹³ POLIDAR, V., *Management úvěrových obchodů bank*, Praha : Economia 1992. s. 197

1. 1. 3. VKLADNÍ KNÍŽKY

Vkladní knížky jsou asi nejdéle používaným depozitním produktem a mají za sebou dlouholetou tradici. V dnešní době se s nimi moc nepotkáváme, přestože tento produkt využívá stále mnoho lidí. Vkladní knížky si spojujeme spíše se starší generací.

„Historie vkladních knížek se táhne už od Rakouska-Uherska a vkladní knížky jako produkt přežily i dvě světové války.“¹⁴

Na vkladní knížce vidíme okamžitý stav vkladu a všechny změny. Stav vkladu zde můžeme průběžně zvyšovat. Tyto vklady bývají označovány jako úsporné vklady. Vkladní knížky využíváme, chceme-li dlouhodobě uložit své peníze a chceme mít pořád přehled o výši, popřípadě zůstatku vkladu. Banky můžou vydávat různé druhy vkladních knížek (obyčejné vkladní knížky, dětské vkladní knížky a výherní vkladní knížky).

Obyčejné vkladní knížky jsou s výpovědní lhůtou i bez výpovědní lhůty. Výnosem na těchto knížkách je úrok, který je závislý na lhůtě a době uložení. Vklady na výherních vkladních knížkách nejsou úročeny. Výnos je závislý na úspěchu při slosování čísel těchto knížek.¹⁵

V současné době mohou být u nás vkladní knížky vystavovány pouze na jméno. Vkladní knížky na doručitele, nebo také anonymní vkladní knížky, jak se jim dříve říkalo, byly u nás zrušeny v roce 2002. Majitelé vkladních knížek na doručitele museli do konce tohoto roku přeměnit svůj vklad. Pokud to neudělali, vklad jim sice nezanikl, ale už jim nebyl nadále úročen ani spojen s jinými výnosy.

Pokud chceme s vkladem disponovat, musíme předložit vkladní knížku a zároveň musíme být majitelem vkladní knížky, tedy osobou, na kterou je vkladní knížka napsána, nebo ten, kdo se prokáže jako zástupce. Vkladní knížky lze převádět na jinou osobu.

¹⁴ TOMEK, L., *Finance.cz*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/262617/>

¹⁵ BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas, 1993. s. 146

Výběr vkladu z obvyčejné nebo výherní vkladní knížky může být omezen. Jedná se o tyto způsoby omezení vinkulací:

- Na heslo – tuto vinkulaci na heslo může zrušit pouze ten, kdo sdělí heslo nebo se prokáže, že mu vklad opravdu náleží
- Na přivolení třetí osoby
- Na skutečnost, o níž je jisto, že nastane – tento způsob může zrušit pouze ten, kdo výplatu vinkuloval.¹⁶

1. 1. 4 . VKLADOVÝ LIST

Vkladový list můžeme také nazvat jako vkladový certifikát. Jedná se vlastně o písemný doklad (stvrzení) o vkladu. Banka se přitom zavazuje, že nám tento vklad bude úročit nebo prémiovat „*Vkladový list je jednorázový vklad na jméno nebo na doručitele, podle podmínek stanovených bankou.*“¹⁷ Je to jedna z dalších možností, jak banka získává finanční zdroje. Většinou se jedná o vklady se střednědobými lhůtami splatnosti a tyto vklady jsou splatné po skončení předem sjednané doby. Tyto certifikáty mohou být vystaveny buď na jméno, nebo na majitele a obchoduje se s nimi na peněžním trhu. Vkladové listy vznikly v USA.

1. 1. 5. STAVEBNÍ SPOŘENÍ

Stavební spoření je dalším z depozitních produktů, na které se vztahuje zákonné pojištění bankovních depozit. Můžeme zde spořit své úspory a zároveň ho můžeme využít jako nástroj k poskytování úvěrů.

¹⁶ DVORÁK, P., *Bankovníctví pro bankéře a klienty*, 3. přeprac. a rozš. vyd., Praha : Linde 2005 s. 430

¹⁷PUCHINGER, Z., *Bankovníctví I. Úvodní kapitoly k problematice bankovní soustavy*, Olomouc : Univerzita Palackého 2005. s. 92

Systém stavebního spoření tvoří:

- „přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření,
- poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření,
- poskytování státní podpory fyzickým osobám – účastníkům stavebního spoření.“¹⁸

Stavební spoření upravuje zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů. Pokud chceme označovat produkt za stavební spoření, musí to být v souladu s tímto zákonem. Česká národní banka uděluje licenci, na základě které mohou banky provozovat stavební spoření.

Banky se pak nazývají specializované banky a mohou provozovat pouze toto stavební spoření. Stavební spoření si může uzavřít fyzická i právnická osoba. Asi největší výhodou u stavebního spoření je státní příspěvek. Právnická osoba však na tento příspěvek nárok nemá. Všechny podmínky stavebního spoření jsou pevně stanoveny při uzavření smlouvy.

Pokud uzavřeme stavební spoření, splníme všechny podmínky a spoříme danou dobu (6 let) získáme státní podporu a můžeme také využít výhodného úvěru. Tento úvěr se u nás využívá většinou na stavební účely nebo úpravy na bydlení. Stavební spoření začíná uzavřením smlouvy, kde jsou předem dány podmínky, které se během doby spoření nemění. Mezi tyto podmínky patří:

- výše měsíčního vkladu a státní podpory,
- cílová částka,
- úrokové sazby z vkladů,
- podmínky pro přidělení úvěru (úroky a výše splátek).

Na stavební spoření můžeme ukládat pravidelné měsíční vklady. Nebo také vložit jednorázovou částku, například chybí-li nám před koncem roku „část“ do maximální úložky (20 000), abychom dostali maximální výši státního příspěvku.

¹⁸ DVORÁK, P., *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd., Praha : Linde 2005. s. 434

Dříve byly úroky ze stavebního spoření i úroky ze státní podpory osvobozeny od daně z příjmu fyzických osob. Od roku 2011 je tomu již jinak. Nový zákon se týká zdanění již vyplacené podpory. Jednalo by se o daň ve výši 50%. Tohle zdanění se bude týkat pouze těch, kterým nárok na podporu vznikl v roce 2011. Pokud bude nárok na podporu vznikat v roce 2012, daň už se na státní podporu vztahovat nebude, protože státní podpora bude nižší. Bude se jednat o snížení z dnešních 15% vloženého základu na 10%. Maximální vyměřovací základ zůstává stejný – 20 000 Kč.¹⁹

1. 2. VYMEZENÍ NEPOJIŠTĚNÝCH VKLADŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

Mezi vklady, které v systému zákonného pojištění bankovních depozit pojištěny nejsou, patří vklady bank (mezibankovní vklady) , finančních institucí, zdravotních pojišťoven a státních fondů.²⁰

- *„Penzijní pojištění - specifický druh pojištění, který je prováděn penzijními fondy na komerční bázi. Spolu se soukromým životním pojištěním vytváří do budoucna pro pojištěnce předpoklady pro lepší finanční zabezpečení v důchodu.*
- *Životní pojištění - pojištění pro případ smrti, dožití sjednaného věku anebo pro případ jiné pojistné události. Jde o finanční zajištění do budoucna (ve stáří) nebo v případných neočekávaných životních situacích; zhodnocuje vložené prostředky.*
- *Podřízený dluh - může mít podobu přijatého úvěru, půjčky, nebo vkladu a v případě banky či obchodníka s cennými papíry také podobu vydaného podřízeného dluhopisu.*

¹⁹ TÁBORSKÝ, J., *MED/Náše Peníze.cz*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.nasepenize.cz/rekapitulace-stavebni-sporeni-v-roce-2011-8154>

²⁰Fond pojištění vkladů, [online]. cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/co-je-pojisteno.html>

- *Směnka - převoditelný cenný papír, ze kterého vyplývá dlužnický závazek. Směnečník dává dlužníkovi povinnost zaplatit a současně majiteli směnky právo požadovat zaplacení směnečné sumy na určeném místě a čase.*
- *Cenný papír - písemnou formou zachycený právní vztah mezi emitentem (dlužníkem) a věřitelem (majitelem cenného papíru), např. akcie, dluhopisy. Tato písemnost musí obsahovat určité náležitosti stanovené zákonem.²¹*

²¹Fond pojištění vkladů, [online]. cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/slovnicek.html>

2. POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT

Při obchodování s penězi existuje vždy určitá míra rizika, a to pro obě strany finančního vztahu. I z pohledu věřitele tedy existují základní rizika:

- Rizika úroková- plynoucí ze změny ceny peněz na finančním trhu
- Rizika likvidity- plynoucí z možných problémů banky v likviditě

Aby byla banka likvidní, musí být schopná dostát v kterémkoliv okamžiku svým závazkům. Likvidita banky patří mezi základní principy bankovní činnosti.²²

V případě pojištění bankovních depozit se jedná o systém snižování rizika bankovní krize. Pojištění bankovních depozit je součástí bankovní regulace v řadě zemí, kde je pojištění depozit povinné. Výše pojistného a výše depozit, které jsou pojištěním krytá, je v různých zemích rozdílná. Pojištění bankovních depozit zvyšuje ochranu vkladatelů a do jisté míry i bezpečnost bankovního systému. Jeho základním nedostatkem je však morální hazard. Toto nebezpečí se projevuje zvláště silně v USA, kde některé instituce pojišťující depozita (např. FDIC a FSLIC) jsou nyní již v podstatě insolventní.²³

Pojištění bankovních depozit je jedním ze základních pilířů bankovní regulace. Mezi hlavní cíle povinného pojištění patří:

- *„Ochrana vkladatelů, která v závislosti na míře pojistného plnění snižuje jejich ztráty při úpadku bankovní instituce,*
- *Zvýšení důvěryhodnosti bankovního systému jako celku v tom smyslu, že z důvodu pojištění vkladů, se důvěra vkladatelů v bezpečnost uložených prostředků v bankách zvyšuje.“²⁴*

²² BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas, 1993. s. 77

²³ BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas, 1993. s. 103

²⁴ REVENDA, Z., *Analýza systému regulace a dohledu bank v České republice: Se zaměřením na pojištění vkladů, věřitele poslední instance a finanční deriváty*, Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky 1997. s. 10

„Podle zákona č.21/1992 Sb., o bankách, jsou všechny vklady (v českých korunách i v cizí měně) včetně úroků pojištěny, pokud jsou klienti – majitelé těchto vkladů – řádně identifikováni.“²⁵

Majitelé vkladů, které jsou chráněny zákonným pojištěním, se nemusí obávat, že v případě úpadku banky o své úspory přijdou. Pojištění vkladů je prostředek ochrany peněz uložených v bankách a v případě, že banka není schopná dostát svým závazkům a dojde k úpadku banky, Fond pojištění vkladů vyplatí vkladatelům náhrady za pojištěné vklady. Jedná se tak o ochranu bank a celého bankovního sektoru.

Pojištění vkladů můžeme také chápat jako prostředek ochrany peněz uložených v bankách. Peníze jsou bankou pojištěny tak, že v případě pádu banky dostane vkladatel celou část svých finančních prostředků až do maximálního limitu zpět od pojistitele. Pojištění bankovních depozit je v mnoha zemích povinné. Vklady jsou pojištěny automaticky ve chvíli, kdy uzavřeme s bankou smlouvu.

- Smlouva o vkladu podle občanského zákoníku – tato smlouva se řídí vždy občanským zákoníkem, vzniká složením a přijetím vkladu. Banka potvrdí přijetí vkladu a to vystavením vkladní knížky nebo jiného dokladu, na němž bude uvedena výše prvního vkladu, připisované úroky, výběry a konečný stav. (Př. vkladní knížka)
- Smlouva o běžném účtu – tato smlouva je absolutním bankovním obchodem a řídí se ustanoveními obchodního zákoníku. Od smlouvy o vkladu nebo vkladovém účtu se liší tím, že banka z prostředků, které jsou na účtu, platí na příkaz klienta například třetím osobám. Smlouva musí obsahovat dobu zřízení účtu a měnu, ve které je účet veden. Smlouva musí být písemná, uzavírá se na dobu neurčitou. Banka platí majiteli účtu ze zůstatku úroky. Vklady v bance i včetně úroků podléhají zákonnému systému pojištění bankovních depozit.
- Smlouva o vkladovém účtu – smlouva se řídí obchodním zákoníkem. Při založení vkladového účtu se banka zavazuje zřídit majiteli účet na určitou měnu a z peněžních prostředků vložených na tento účet platit úroky. Majitel účtu se zavazuje, že vloží na účet peněžní prostředky a tyto peněžní prostředky přenechá bance k využití. Tato smlouva musí obsahovat náležitosti, jako jsou například:

²⁵ KALABIS, Z., *Bankovní služby v praxi*, Brno : Computer Press 2005. s. 21

měna, na kterou bude účet zřízen, vklad majitele a placení úroků. Důležité je ujednání výše úroků a doba, po kterou majitel účtu ponechá své prostředky k dispozici bance. Smluvní závazky zaniknou po uplynutí sjednané doby určité, nebo výpovědí. (Př. termínované vklady)²⁶

Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny jsou podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. povinny platit do Fondu pojištění vkladů pravidelné příspěvky. Do července 2010 banky odváděly do Fondu příspěvky jednou za rok. Od července roku 2010 se tyto příspěvky odvádějí čtvrtletně. Příspěvky se vypočítávají podle příspěvkových sazeb.

„Banky a družstevní záložny čtvrtletně odvádějí 0,04% z objemu pojištěných vkladů (vč. úroků) a stavební spořitelny 0,02% z objemu pojištěných vkladů (vč. úroků bez započítání zálohy na státní podporu). Nově se v zákoně o bankách zavádí požadavek na vytvoření finanční rezervy Fondu ve výši 1,5 % z objemu pojištěných vkladů. Po dosažení této výše bude příspěvek pojištěných institucí snížen na minimum (za předpokladu, že Fond nebude vyplácet žádné náhrady vkladů).“²⁷

V České republice se limit přepočítává na české koruny podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou. Jedná se o kurz ke dni, kdy Česká národní banka vydá oznámení o neschopnosti banky dostát svým závazkům.²⁸

2. 1. FOND POJIŠTĚNÍ VKLADŮ

„Fond pojištění vkladů je zřízen na základě Zákona č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, doplňuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.“²⁹

²⁶ DĚDIČ, J., *Bankovní právo*, Praha : Bankovní institut 1996. s. 142 - 146

²⁷ *Fond pojištění vkladů*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/slovnicek.html>

²⁸ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/otazky-a-odpovedi.html>

²⁹ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>

Jedná se o právnickou osobu. Fond slouží k pojištění pohledávek z vkladů klientů u bank a také vkladů u poboček zahraničních bank. Tento fond působí jako významný prvek, aby bylo české bankovníctví a česká ekonomika stabilizovaná. Ze zákona musí do Fondu pojištění vkladů přispívat všechny banky, stavební spořitelny a družstevní záložny, které mají sídlo v České republice. Seznam institucí je k nahlédnutí na webových stránkách Fondu pojištění vkladů, dostupný na adrese www.fpv.cz.

V případě, že banka nebo stavební spořitelna není schopna plnit své závazky vůči vkladatelům, Fond pojištění vkladů vyplatí všem fyzickým a právnickým osobám 100 % jejich vkladů včetně úroků. Maximální výše je 100 000 EUR. To že je banka nebo spořitelna neschopná dostát svým závazkům musí oznámit Česká národní banka.

„Fond pojištění vkladů je tak spolu s Českou národní bankou, která dohlíží nad finančním zdravím a kapitálovou přiměřeností jednotlivých subjektů na bankovním trhu a Ministerstvem financí součástí záchranné finanční sítě.“³⁰

Podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. je Fond řízen pětičlennou správní radou. *„Předsedu, místopředsedu a ostatní členy správní rady Fondu jmenuje a odvolává ministr financí.“³¹*

„Funkční období jednotlivých členů správní rady Fondu pojištění vkladů je pětileté, přičemž každý rok je jmenován jeden nový člen.“³²

Správní rada:

Předseda:	Ing. Josef Tauber - výkonný ředitel České bankovní asociace
Místopředseda:	Ing. Petr Vojtíšek - náměstek ředitele sekce měnové a statistiky České národní banky
Členové:	Ing. Daniel Heler - náměstek generálního ředitele a člen představenstva České spořitelny, a.s. Mgr. Michal Franěk - ředitel odboru Finanční trhy II Ministerstva financí Ing. Jiří Votrubec - člen představenstva a náměstek ředitele Modré pyramidy stavební spořitelny, a.s.

Zdroj: Fond pojištění vkladů³³

³⁰ Fond pojištění vkladů, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>

³¹ Zákon o bankách č. 21/1992 Sb., § 41b odst. 2, [online] cit. 2011-04-10. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

³² Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocní-zprava-2010-fpv.pdf>

³³ Fond pojištění vkladů, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/o-fpv.html>

„Fond ověřuje pravidelně nejméně jedenkrát ročně funkčnost systému vyplácení náhrad. Při tom spolupracuje s Českou národní bankou, Ministerstvem financí a bankami, které jsou povinny Fondu na jeho požádání a ve lhůtě jím stanovené poskytnout údaje vedené podle § 41c odst. 3. Zprávu o výsledcích ověření je Fond povinen předložit bez zbytečného odkladu České národní bance a Ministerstvu financí.“³⁴

Pojištěné jsou vklady občanů a firem, které jsou vedeny u bank, stavebních spořitelů a družstevních záložen. Tyto finanční instituce musí podnikat na základě licence, kterou vydává Česká národní banka. Také musí podnikat na území České republiky.

O pojištění nemusíme zvlášť žádat. Každý vklad vedený u finančních institucí výše uvedených je pojištěn automaticky. Toto pojištění udává zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. Pokud máme své vklady uložené u banky, která má sídlo v České republice, jsou vklady pojištěny ze zákona a to podle systému České republiky.

„V případě, že se jedná o vklady vedené u poboček zahraničních bank, které působí na našem trhu například AXA Bank, mBank, ING, tak ty jsou v rámci EU pojištěny v zemi, kde má sídlo mateřská banka. I vklady klientů bank mimo EU jsou pojištěny v systému pojištění vkladů v zemi sídla společnosti a ten má povinnost klienty vyplatit. Pokud by se kolaps banky dotkl většího počtu tuzemských klientů, je Fond pojištění vkladů připraven pomoci se zajištěním a organizací výplaty náhrad na území České republiky.“³⁵

Majitel vkladu nenesení žádnou spoluúčast, vklady jsou pojištěny do celkové výše. Zákon ovšem udává maximální pojistné plnění. Jedná se o částku 100 000 EUR na klienta. Když obdrží Fond pojištění vkladů od České národní banky oznámení, že banka není schopna splatit své závazky vůči vkladatelům, vyplatí náhrady vkladů.

³⁴ Zákon o bankách č. 21/1992 Sb., § 41n, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

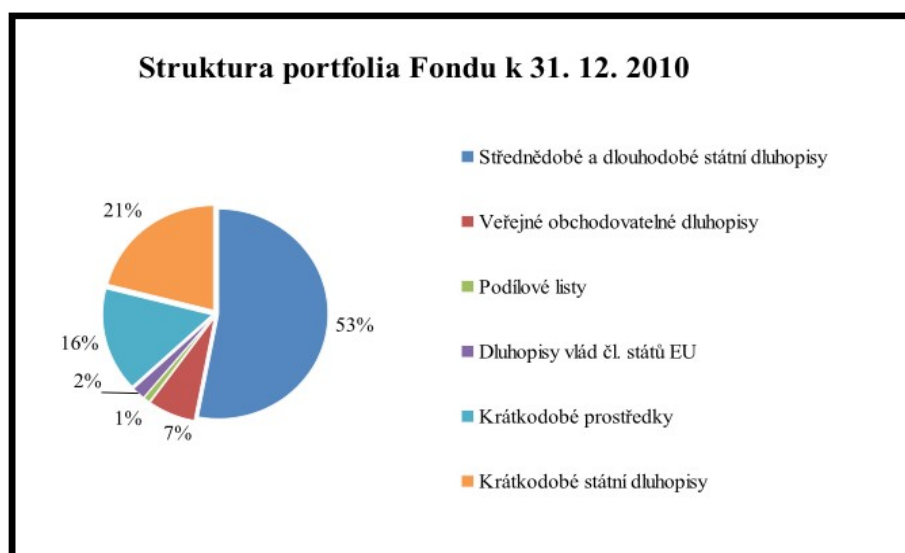
³⁵ Fond pojištění vkladů, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/kde-je-pojisteno.html>

2. 1. 1. ZROJE FONDU A JEJICH INVESTOVÁNÍ

Celková částka, kterou fond na konci roku 2011 disponoval činila 21,8 mld. Kč.³⁶ Fond je nedrží v hotovosti, ale většinou ve státních cenných papírech, které může v případě potřeby rychle prodat a za získané peníze vyplatit klienty. Podle §41a odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb. tvoří zdroje Fondu:

- Příspěvky od bank,
- Výnosy z investování peněžních prostředků,
- Prostředky, které si fond obstaral podle §41i,
- Návrtné finanční výpomoci (a to v případě, když prostředky Fondu nepostačují k vypláčení zákonem stanovených náhrad)
- Výtěžky z ukončených insolvenčních a likvidačních řízení.

Graf 1 Struktura portfolia Fondu k 31. 12. 2009

Zdroj: Výroční zpráva Fondu z roku 2010

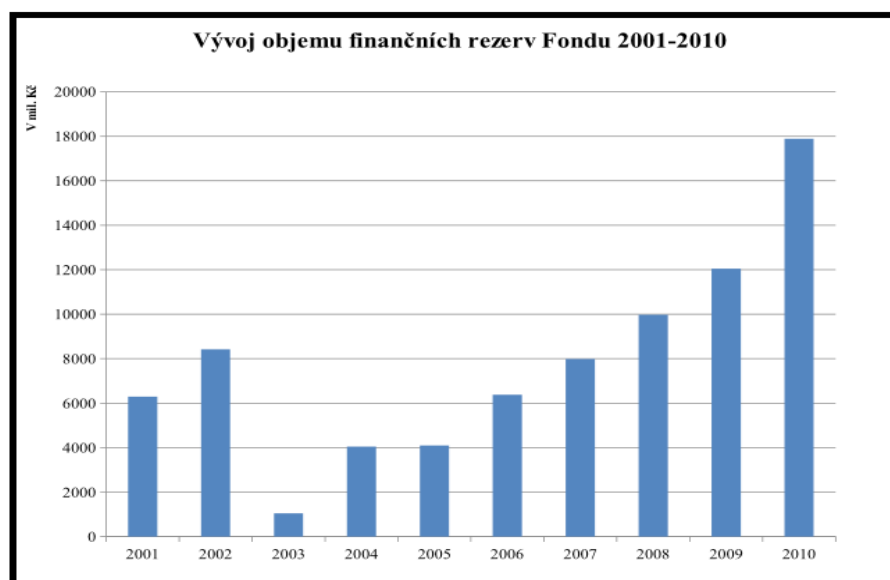
³⁶Fond pojištění fondů, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z:<http://www.fpv.cz/cs/aktuality/rok-2011-prinesl-vetsi-ochranu-vkladu-a-narust-poctu-bank.html>

Podle výroční zprávy Fondu z roku 2010 dosáhl celkový objem finančních rezerv částky 18 128,3 mil. Kč Tyto rezervy Fondu jsou rozděleny do tří portfolií

- Tržně spravované portfolio (50 % z objemu finančních rezerv)
- Portfolio držené do splatnosti (14 % z objemu finančních rezerv) obhospodařované třemi investičními manažery
- Krátkodobé portfolio spravované přímo Fondem (36 % z objemu finančních rezerv).³⁷

Účelem této investice bylo udržení likvidity Fondu. Na výši finančních rezerv se pozitivně promítlo hlavně to, že došlo k navýšení pravidelných příspěvků pojištěných institucí. Do rezervního fondu přispívaly finanční instituce od července 2010 čtvrtletně.

Graf 2 Vývoj objemu finančních rezerv Fondu v letech 2001 - 2010

Zdroj: Výroční zprávy Fondu z roku 2001-2009

³⁷Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocní-zprava-2010-fpv.pdf>

Tabulka 1 Souhrnný přehled příjmů a výdajů fondu pojištění vkladů v letech 1995–2010 (v mil. Kč)

Příjmy celkem	47 032,94
Příspěvky od bank přijaté v letech 1995–2010	34 933,43
Příjmy ze soudního vyrovnání a konkurzních řízení	4 888,81
Vratky vyplacených náhrad	123,37
Vracené zálohy nevyplacených náhrad	60,08
Úroky a jiné výnosy	4 027,25
<i>Úroky z investování</i>	<i>4 011,15</i>
<i>Ostatní finanční výnosy</i>	<i>16,10</i>
Přijaté úvěry	3 000,00

Zdroj: Výroční zpráva Fondu pojištění vkladů za rok 2010³⁸

Zákonné pojištění vkladů a s ním spojené povinné příspěvky, které banky a stavební spořitelny do Fondu pojištění vkladů odvádí, patří mezi náklady banky.

Fond pojištění vkladů by měl podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. disponovat rezervami ve výši 1,5 procenta všech pojištěných vkladů. *"Finanční rezervy Fondu pojištění vkladů ke konci ledna 2011 dosáhly více jak jedné poloviny zákonem stanovené výše finančních rezerv."*³⁹ Pokud by dosáhl objem těchto prostředků 1,5 % celkového objemu pohledávek z vkladů pojištěných u Fondu, podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. §41c odst. 8 o tomto vydá Fond oznámení. V tomto případě tedy platí, že ve čtvrtletí, které bude následovat po dni uveřejnění oznámení, bude činit příspěvek bank 0,01% z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů. Příspěvek stavebních spořitelen bude ve výši 0,005% z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů.

³⁸ Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocní-zprava-2010-fpv.pdf>

³⁹ Fond pojištění fondů, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/aktuality/banky-odvedly-do-fondu-pojisteni-vkladu-za-rok-2010-celkem-2-618-milionu-korun.html>

2. 1. 2. INVESTICE FONDU

Zdroje fondu tvoří příspěvky od bank, výnosy z investování peněžních prostředků, prostředky, které si fond obstaral podle §41i zákona o bankách č. 21/1992 Sb., návratné finanční výpomoci a výtěžky z ukončených insolvenčních a likvidačních řízení.

„V případě, že prostředky Fondu nepostačují k vyplacení zákonem stanovených náhrad, obstará si Fond potřebné peněžní prostředky na trhu. Fond je povinen dbát, aby podmínky, za kterých jsou peněžní prostředky Fondu poskytnuty, byly pro něj co nejvýhodnější. Pokud není Fond schopen obstarat si peněžní prostředky na finančním trhu do dne zahájení vyplacení náhrad podle § 41d, může mu být na jeho žádost poskytnuta dotace nebo návratná finanční výpomoc v potřebné výši ze státního rozpočtu.“⁴⁰

Fond může investovat peněžní prostředky podle zákona o bankách pouze bezpečným způsobem a v souladu se svým statutem. V případě, že byl Fondu poskytnutý úvěr nebo jiná forma návratné finanční výpomoci, se podle § 41i zákona o bankách zvyšuje příspěvek bank do Fondu od kalendářního čtvrtletí následujícího po poskytnutí úvěru nebo jiné formy návratné finanční výpomoci na dvojnásobek procentní sazby uvedené v § 41c odst. 6 a 7. V kalendářním čtvrtletí následujícím po splacení úvěru nebo jiné formy návratné finanční výpomoci se příspěvek opět snižuje na procentní sazbu uvedenou v § 41c odst. 6 a 7.

Část finančních prostředků Fondu spravují investiční manažeři a část spravuje přímo fond. Prostředky jsou investovány do střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů a do krátkodobých státních dluhopisů a pokladničních poukázek vydaných ČNB.

⁴⁰ Zákon o bankách č. 21/1992 Sb., §41i, , [online] cit. 2011-04-15. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

2. 2. MEZINÁRODNÍ ASOCIACE POJISTITELŮ VKLADŮ

„IADI je nezisková organizace založená v květnu 2002 podle švýcarského práva. Jejím sídlem je Banka pro mezinárodní platby ve švýcarské Basileji. Založení IADI navázalo na činnost pracovních skupin vytvořených Fórem finanční stability ve spolupráci se Světovou bankou (1999-2001). V současné době má IADI 62 členů. Fond pojištění vkladů byl jedním z 25 zakládajících členů. IADI je řízena 25 členným Výkonným výborem, v jehož čele stojí President. Členem výkonného výboru je předseda správní rady FPV Josef Tauber.“⁴¹

IADI byla založena za účelem zvyšování efektivity systémů pojištění vkladů. Výbor bankovní supervize a Mezinárodní asociace pojistitelů vkladů vydaly 18. 6. 2009 hlavní principy pro úspěšný systém pojištění vkladů. Cílem IADI je přispět ke stabilitě finančních systémů a podporovat mezinárodní spolupráci.

Hlavní úkoly IADI:

- posiluje společné zájmy a problémy týkající se pojištění vkladů
- stanoví pokyny pro zvýšení účinnosti systémů pojištění vkladů s ohledem na různé okolnosti, nastavení a struktury
- usnadňuje sdílení a výměnu zkušeností a informací o otázkách pojištění vkladů
- prostřednictvím odborné přípravy, rozvoje a vzdělávacích programů
- poskytuje poradenství o vytvoření nebo posílení účinných systémů pojištění vkladů.⁴²

⁴¹ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/mezinarodni-vztahy.html>

⁴² Watierová, A., *POJISTĚNÍ VKLADŮ, Bakalářská práce*, Středočeský vysokoškolský institut s. r. o., [online] cit. 2011-04-15. Dostupné z: <http://www.bamasoft.com/stu/kev/zavPrace/290.pdf>

2. 3. EVROPSKÉ FÓRUM POJISTITELŮ VKLADŮ

„Evropské fórum pojistitelů vkladů bylo původně založeno v říjnu 2002 ve Vídni 25 organizacemi, které zajišťují pojištění vkladatelů v rámci Evropy. V roce 2007 bylo transformováno na mezinárodní neziskovou organizaci. EFDI nyní sdružuje 55 organizací ze 40 zemí evropského regionu. Vystupuje zejména ve vztahu k orgánům evropských uskupení.“⁴³

Evropské fórum pojistitelů vkladů bylo založeno, protože Evropský systém krytí depozitních vkladů zjistil, že je nutné přispět ke stabilitě finančního systému. Také bylo nutné podporovat evropskou spolupráci v oblasti pojištění vkladů. Již od svého počátku má EFDI za cíl usnadnit především komunikaci mezi členy. Dalším cílem je výměna zkušeností a informací o otázkách společného zájmu ohledně pojištění.⁴⁴

Kromě toho se Asociace EFDI zavázala:

- diskutovat o společných tématech
- prozkoumání mezinárodních platebních otázek včetně zlepšení spolupráce mezi evropskými zeměmi
- spojení s mimoevropskými členy
- diskutovat o uplatňování Směrnice 94/19/ES o Pojištění pohledávek z vkladů⁴⁵

EFDI spolupracuje s významnými mezinárodními finančními organizacemi, jako je Evropská centrální banka (ECB), Evropský výbor orgánů bankovního dohledu (CEBS), Světová banka (WB), Mezinárodní měnový fond (MMF), Evropská bankovní federace (EBF), Mezinárodní asociace pojistitelů vkladů (IADI), Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) a mnoho dalších.

⁴³ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/mezinarodni-vztahy.html>

⁴⁴ *The European Forum of Deposit Insurers*, [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.efdi.net/aboutUs.asp>

⁴⁵ *The European Forum of Deposit Insurers*, [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.efdi.net/aboutUs.asp>

EFDI se začala na žádost Evropské komise zabývat především tím, jak ovlivní směrnice 94/19/ES instituční prostředí a hlavně vzájemný vztah mezi zúčastněnými zeměmi. EFDI vytvořila pět pracovních skupin. Tyto skupiny vytvořila ze svých členů. Cílem skupin je analyzovat šest témat:

- Průzkum spořicíh produktů. Tyto produkty jsou zahrnuty do vnitrostátních systémů pojištění vkladů,
- Návrh nezávazné vzorové dohody o výměně informací mezi členy a systémy pojištění vkladů,
- Návrh nezávazné rámcové dohody na doplnění informací,
- Rozvoj společných dobrovolných přístupů k začlenění rizikových prvků založených na pojištění vkladů,
- Zlepšení srozumitelnosti informace o krytí vkladů systémem pojištění vkladů pro spotřebitele, identifikace nedostatků a souhlas a podporu osvědčených postupů,
- Zlepšení prodlení při výplatě náhrady vkladatelům.

2. 4. STÁTNÍ DLUHOPISY

Státní dluhopis je dlužný cenný papír. Slouží pro financování schodku státního rozpočtu. Jeho emitentem je stát. V České republice je konkrétně emitentem Ministerstvo financí. Vydání cenných papírů zajišťuje Česká národní banka. Úkolem ČNB je dohled nad finančním trhem a vyplácením úroků ze státních dluhopisů. Státní dluhopis je charakteristický delším investičním horizontem. Stejně jako v případě každého cenného papíru hrozí i riziko ztráty.⁴⁶

Druhy státních dluhopisů:

- Krátkodobé státní dluhopisy (státní pokladniční poukázky)

⁴⁶ *Ok-investice.cz, Dluhopisy státní*, [online] cit. 2011-04-15. Dostupné z: <http://www.ok-investice.cz/cenne-papiry/dluhopisy-statni/>

- Střednědobé státní dluhopisy
- Dlouhodobé státní dluhopisy

Státní pokladniční poukázky - Jedná se o státní cenné papíry s dobou splatnosti do jednoho roku, vydávané státem. Stát tyto pokladniční poukázky vydává pro krytí deficitu státního rozpočtu, nebo na krytí výdajů některých státních podniků.⁴⁷

⁴⁷ BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas 1993. s. 127

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3. ANALÝZA SYSTÉMU POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT VE VYBRANÝCH STÁTECH

Při analýze systému pojištění bankovních depozit si musíme nejprve uvědomit, co je hlavním cílem tohoto pojištění. Většina literatury uvádí, že hlavním cílem je zajištění finanční stability a dále pak ochrana drobných vkladatelů⁴⁸. Pokud se stane, že banka není schopna dostát svým závazkům, může to ohrozit celý bankovní systém. Stát se snaží o ochranu tohoto systému různými regulacemi. Jednou z nich je právě zavedení povinného pojištění vkladů. Při úpadku banky může dojít k hromadným výběrům vkladů, tzv. run na banku. To může částečně ovlivnit i dosud „zdravé“ banky a může to vést k finanční nestabilitě. Právě těmto hromadným výběrům má pojištění vkladů zabránit.

Systém pojištění bankovních depozit v ČR budu ve své práci srovnávat se systémem ve Slovenské republice a v Německu. Pro porovnání jsem si vybrala tyto ukazatele:

- Vklady, na které se pojištění vztahuje a které nejsou do pojištění zahrnuty,
- Příspěvkové sazby,
- Limity pojištění vkladů a způsob vyplácení náhrad

Jelikož patří všechny tři země do Evropské Unie, platí zde v rámci EU jednotná směrnice, která ukládá bankám, družstevním záložnám a stavebním spořitelnám povinnost pojištění vkladů. Toto zákonem povinné pojištění stanovuje Směrnice 94/19/ES. Ta říká, že všechny členské státy musí mít fungující systém pojištění vkladů. Tento systém musí zaručovat náhradu do výše nejméně 20 000 EUR s maximálně 10% spoluúčastí. Každý stát jako samostatný celek má však svůj systém pojištění, který upravují zákony dané země. Některé státy se rozhodly zavést vyšší povinné pojištění.

⁴⁸ BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, Praha : Svoboda-Libertas, 1993. s. 103

Mezi ně patří i Česká republika, Slovensko a Německo. V případě úpadku banky, družstevní záložny nebo stavební spořitelny věřitelé tedy o své vklady nepřijdou.

Pokud jde o zahrnutí vkladatelů do systému zákonného pojištění vkladů, velké rozdíly zde nejsou. Ve všech zemích EU jsou zahrnuty fyzické i právnické osoby. Některé subjekty je možné ze systému zákonného pojištění vyloučit. Tyto výjimky jsou stanovené v zákonech dané země. U srovnávaných zemí je všeobecně akceptované vyloučení vkladů u:

- finančních institucí,
- pojišťoven,
- státu a státních orgánů,
- penzijních a podílových fondů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. Května 1994 udává obecné podmínky pro pojištění vkladů. Každý z členských států EU musí zajistit, aby na jeho území byl zaveden systém pojištění vkladů. Systém pojištění vkladů můžeme rozdělit na dva systémy⁴⁹:

- Ex post – V případě tohoto systému, banky a ostatní finanční instituce, přispívají do systému pojištění bankovních depozit až v případě, kdy se ze systému vyplácejí náhrady. Banka, která zkrachovala, se na příspěvcích již nepodílí, proto se může tento systém jevit jako méně spravedliví. Tento systém se využívá například v Nizozemsku, Itálii, Lucembursku, Rakousku a Slovinsku.
- Ex ante- Z bankovního hlediska jde o systém, kdy banky pravidelně odvádějí do systému pojištění bankovních depozit určité procento z celkového objemu pojištěných vkladů. Je tedy výhodou oproti systému ex post, že prostředky k vyplacení náhrad jsou okamžitě k dispozici. Systém Ex ante se využívá například ve Velké Británii, Španělsku, Portugalsku, Francii, České republice a Slovensku.

⁴⁹Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES, [online] cit. 2011-04-20. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994L0019:CS:HTML>

V některých zemích jsou oba tyto systémy kombinovány. Například v Německu, Finsku, Švédsku a Dánsku.

V systému zákonného pojištění bankovních depozit je nutné předem stanovit cílovou částku pojistného krytí a stanovit výši příspěvkových sazeb. Proto jsou prováděny analýzy a rozborů dat, které se týkají bankovního sektoru.

3. 1. VYMEZENÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT

Bankovním depozitem neboli vkladem se rozumí svěřené finanční prostředky, které představují určitý závazek ve vztahu ke vkladateli a zároveň nárok na jejich zpětné vyplacení.⁵⁰

Vklady jsou zjednodušeně řečeno peníze, které vložíme na účet do banky nebo spořitelny. Tyto vklady pro nás, jako vkladatele přináší výnosy ve formě úroku. Podle obchodního zákoníku můžeme rozlišovat vklady na běžných účtech a vklady na vkladových účtech. Podle občanského zákoníku se jedná o vklady na vkladních knížkách. Poslední rozdělení můžeme provést podle zákona o stavebním spoření. Jedná se o vklady stavebního spoření. Pokud vkladatel svůj vklad vybere předčasně, jsou mu většinou účtovány poplatky, například srážky z úrokových sazeb. Vklady můžeme rozdělit podle několika kritérií. Může to být kritérium času, druhu nebo můžeme vklady rozdělit podle toho, zda se na ně zákonné pojištění vztahuje nebo ne.

3. 1. 1. POJIŠTĚNÉ VKLADY V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice jsou ze zákona pojištěny vklady u bank, stavebních spořitel a družstevních záložen. Pojištěny jsou vklady jak fyzických osob, tak i právnických osob a to v korunách i cizí měně. V České republice jsou také pojištěny vklady vedené v pobočkách zahraničních bank. Tyto vklady jsou pojištěny podle systému pojištění vkladů v zemi, ve které má sídlo mateřská banka.⁵¹

Vklad je pojištěn automaticky ve chvíli, kdy fyzická nebo právnická osoba uzavře s bankou smlouvu. V České republice se jedná o tyto vklady:

⁵⁰ ŠENKÝŘOVÁ, B., *Bankovníctví I*, Vysoká škola finanční a správní 2005. s. 146

⁵¹ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-03-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/co-je-pojisteno.html>

- „Běžné účty v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
- Spořicí účty v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
- Termínované vklady v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
- Vkladové účty v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob
- Vkladní knížky v české nebo cizí měně fyzických a právnických osob“⁵²

Podle zákona o bankách č. 21/1992 Sb. je banka je povinna zabezpečit identifikaci vkladatele při vedení jeho účtu. Tyto identifikační údaje o vkladateli a údaje o výši a důvodu pojištěné pohledávky z vkladu musí banka vést ve své evidenci.

Identifikačními údaji se rozumí:

- U fyzických osob jméno, příjmení, adresa, rodné číslo, datum narození, popřípadě identifikační číslo,
- U právnických osob obchodní firma nebo název právnické osoby, sídlo, identifikační číslo (u tuzemských právnických osob)

„Mezi subjekty, jejichž vklady bývají pojištěny, patří fyzické osoby, případně některé či všechny právnické osoby. Vyňaty by měly být ty subjekty, které jsou schopny posoudit rizikovost bank a banky disciplinovat. Mezibankovní vklady většinou nejsou předmětem pojištění stejně tak jako vklady vládních orgánů, profesionálních investorů či vklady vlastníků a managementu dané banky“⁵³

⁵² *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-03-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/co-je-pojisteno.html>

⁵³ HOLÁ, V., *Pojištění vkladů v Evropské Unii* [online]. [s.l.], 2011. str. 18. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. 130 s

3. 1. 2. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY V ČESKÉ REPUBLICE

System pojištění vkladů v České republice se nevztahuje na tyto vklady:

- Na pohledávky z vkladů bank, finančních institucí, zdravotních pojišťoven a státních fondů,
- Na pohledávky z vkladů, které je banka oprávněna zčásti zahrnout do svého kapitálu, tzv. podřízený dluh,
- Na směnky a jiné cenné papíry,⁵⁴

Na poskytnutí náhrady za pohledávku z vkladů z Fondu pojištění vkladů nemají podle § 41g odst. 3 zákona o bankách nárok osoby, které mají k dotčené bance zvláštní vztah. Dále nemají nárok na náhrady vlastníci vkladů vzniklých v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti, za kterou byli soudem v trestním řízení pravomocně odsouzeni.⁵⁵

3. 1. 3. POJIŠTĚNÉ VKLADY NA SLOVENSKU

Podle zákona o ochraně vkladů jsou na Slovensku pojištěny tyto vklady:

- běžné účty
- spořicí účty
- termínované vklady
- vkladové účty

Vkladem se podle zákona o ochraně vkladů rozumí závazek banky nebo pobočky zahraniční banky vůči fyzické osobě a nebo právnické osobě určené zákonem, na výplatu peněžních prostředků, které bance nebo pobočce zahraniční banky svěřil vkladatel při bankovním obchodě, učinil-li tak na své jméno a na svůj účet.⁵⁶

⁵⁴ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-03-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/co-je-pojisteno.html>

⁵⁵ *Výroční zpráva FPV za rok 2009*, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/2kor-cj-fpv-vz2009.pdf>

⁵⁶ *Fond ochrany vkladov*, [online] cit. 2012-03-10. Dostupné z: <http://www.fovsr.sk/sk/zakon-o-ochrane-vkladov/>

3. 1. 4. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY NA SLOVENSKU

Podle zákona o ochraně vkladů mezi nepojištěné vklady na Slovensku patří:

- vklady na doručitele,
- vkladní knížky na doručitele,
- vkladové listy,
- pokladniční poukázky na doručitele,
- podílové listy,
- vklady bank,
- dluhopisy a směnky

3. 1. 5. POJIŠTĚNÉ VKLADY V NĚMECKU

Také v Německu jsou na základě zákonem stanovených podmínek nebo na základě dobrovolných závazků prostřednictvím pojištění vkladů pojišťovány vklady klientů a úvěrových institucí pro případ, že by se banky staly insolventními. Tato ochrana se vztahuje na všechny nebankovní vklady. Mezi vklady, které jsou chráněny, patří např.

- termínované vklady,
- běžné účty,
- spořicí účty.⁵⁷

⁵⁷Bankenverband, [online] cit. 2012-03-15. Dostupné z:
<http://www.bankenverband.de/themen/geldinfos-finanzen/einlagensicherung>

3. 1. 6. NEPOJIŠTĚNÉ VKLADY V NĚMECKU

Do systému zákonného pojištění bankovních depozit v Německu nejsou zahrnuty:

- vklady bank
- dluhopisy na doručitele a
- vkladové certifikáty na doručitele.⁵⁸

3. 2. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY

„Samotná výše sazeb je mezi státy těžko porovnatelná, protože jednotlivé systémy aplikují sazby na jiné pojistné základny. V některých zemích jsou to vklady podléhající pojištění, jinde pojištěné vklady (případně jsou tyto základny i nějakým způsobem upravovány dle rizikovosti) anebo rizikově vážená aktiva.

V případě smíšeného financování jsou sazby samozřejmě nastaveny jinak než v případě čistého financování ex ante.“⁵⁹

3. 2. 1. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY V ČESKÉ REPUBLICE

Od července 2010 odvádějí banky do Fondu pojištění vkladů příspěvky čtvrtletně. Pro banky tento příspěvek činí 0,04%, pro stavební spořitelny 0,02% z průměrného objemu pojištěných vkladů za předchozí čtvrtletí.⁶⁰

⁵⁸Bankenverband, [online] cit. 2012-03-15. Dostupné z:

<http://www.bankenverband.de/themen/geldinfos-finanzen/einlagensicherung>

⁵⁹HOLÁ, V., *Pojištění vkladů v Evropské Unii* [online]. [s.l.], 2011. str. 36. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. 130 s

⁶⁰Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, §41c odst. 6, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

Tabulka 2 Příspěvky odvedené do fondu v letech 2008 – 2010

Rok úhrady příspěvku	Částka v mil. Kč
2008	1 719,18
2009	1 790,58
2010	3 721,00

Zdroj: Výroční zpráva Fondu pojištění vkladů za rok 2010

Podle výroční zprávy Fondu pojištěných vkladů za rok 2010 odvedly banky, stavební spořitelny a družstevní záložny do Fondu za základnu roku 2009 celkem 3 721,00 mil. korun. Do července roku 2010 banky odváděly příspěvky do Fondu pojištění vkladů jednou za rok a to ve výši 0,1% z objemu pojištěných vkladů včetně úroku. Pro stavební spořitelny byl tento roční příspěvek 0,05%.

Tabulka 3 Přehled příspěvků v České republice

	Do července 2010 (roční příspěvky)	Od července 2010 (čtvrtletní příspěvky)
Banky, družstevní záložny	0,1% ročně	0,04% čtvrtletně (tj. 0,16% ročně)
Stavební spořitelny	0,05% ročně	0,02% čtvrtletně (tj. 0,08% ročně)

Zdroj: Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, §41c

Propočet objemu pojištěných vkladů banka provádí podle stavu pojištěných pohledávek z vkladů k poslednímu dni každého kalendářního měsíce v příslušném kalendářním čtvrtletí. A to včetně úroků. Výpočet se provádí v české měně. U stavební spořitelny se objem pojištěných vkladů propočítává stejně jako u banky, ale nezapočítává se zde záloha na státní podporu.⁶¹

Příspěvky, které banky, družstevní záložny a stavební spořitelny odvádí do Fondu, patří mezi ostatní provozní náklady. Můžeme je nalézt ve výkazu zisku a ztrát ve výroční zprávě. Podle výroční zprávy České spořitelny saldo ostatních provozních nákladů ke konci roku 2010 činilo záporných 2,3 mld. Kč. V porovnání s rokem 2009 se

⁶¹Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, §41c odst. 6, [online] cit. 2011-04-21. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

jednalo o pokles o 15 %. Na tomto výsledku se podílela řada faktorů. Jedním z faktorů jsou i zvýšené náklady na příspěvek do Fondu pojištění vkladů, vzhledem ke zvýšení sazby příspěvku.

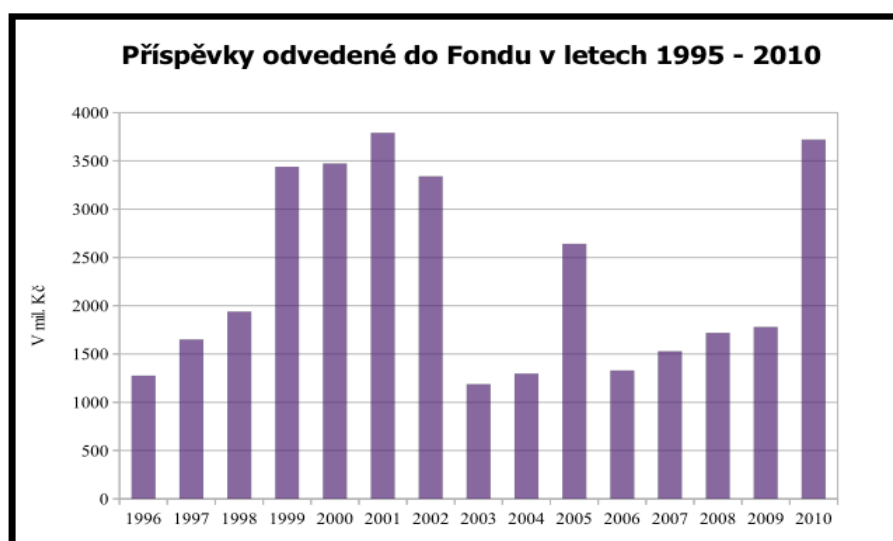
Tabulka 4 Česká spořitelna – přehled odvedených příspěvků do Fondu

Banka – Česká Spořitelna	Odvedené příspěvky do Fondu pojištění vkladů (v mil.)
2008	525
2009	536
2010	729

Zdroj: Výroční zpráva České spořitelny za rok 2009, 2010

Růst odvedených příspěvků do Fondu mohl mít vliv na výši úrokových sazeb bank. Jelikož se jedná o náklady banky, musí se toto zvýšení někde promítnout. To je ale ekonomicky nepodložené.

Graf 3 Příspěvky odvedené do Fondu v letech 1995 - 2010

Zdroj: Výroční zpráva Fondu za rok 2010⁶²

* v červenci 2010 došlo ke změně v odvodu příspěvků, příspěvky se nyní odvádí čtvrtletně, výše příspěvku u bank je 0,04% u stavebních spořitelen 0,02% z objemu pojištěných vkladů

⁶² Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocní-zprava-2010-fpv.pdf>

3. 2. 2. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY NA SLOVENSKU

Na Slovensku výšku ročního příspěvku na příslušný rok určuje Fond. Pro všechny banky je tento příspěvek stejný. Fond příspěvek určuje v rozpětí od 0,1 % do 0,75 % z hodnoty vkladů v bance, chráněných tímto zákonem. Příspěvek určuje podle průměrného stavu vkladů za předcházející čtvrtletí před dnem splatnosti ročního příspěvku nebo příslušné splátky z ročního příspěvku. Podrobnosti o výpočtu průměrného stavu vkladů za předcházející čtvrtletí stanovuje Fond a písemně to oznámí bankám. Výše ročního příspěvku je ovlivněna tím, jestli Fond splácí úvěr poskytnutý na zabezpečení výplaty náhrad za nedostupné vklady, nebo jestli Fond nemá finanční zdroje k zabezpečení výplaty náhrad nejméně ve výšce 1,5 % z celkového objemu všech vkladů.⁶³

Banky jsou povinné na základě zákona o ochraně vkladů platit příspěvky do Fondu. Podle zákona NR SR č. 118/1996Z. z., o ochraně vkladů se jedná o tyto příspěvky:

- Vstupní – tento příspěvek banky je jednorázový. V ČR a v Německu se tento příspěvek neplatí.
- Roční – opakující se příspěvek banky
- Mimořádný – jedná se o příspěvek, který slouží k navýšení zdrojů Fondu, určených na výplatu náhrad za nedostupné vklady. Také se tyto mimořádné příspěvky využívají ke splacení úvěru použitého na zabezpečení výplaty náhrad za nedostupné vklady.

3. 2. 3. PŘÍSPĚVKOVÉ SAZBY V NĚMECKU

Jelikož je v Německu uplatňován smíšený systém financování, vedle rovných příspěvků se zde platí i rizikově odlišné příspěvky do Fondu. Informace o příspěvkových sazbách v Německu je obtížné na internetu jednoznačně vyhledat.

⁶³ Zákon NR SR č.118/1996Z. z., o ochraně vkladů, §6, [online] cit. 2011-04-20. Dostupné z: <http://www.fovsr.sk/sk/zakon-o-ochrane-vkladov/>

Podle internetového serveru <http://www.zeitong.de> platí banky od roku 2009 v Německu příspěvky ve výši 0,6 % z hodnoty vkladů.⁶⁴

„Rizikově odlišené pojistné je běžně určováno na základě poměrových ukazatelů z rozvahy, dat z ostatních finančních výkazů a účetnictví. Pozornost je zaměřena na kapitálovou strukturu bank, jejich solventnost, vystavení se riziku a ziskovost.“⁶⁵

3. 3. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD.

Evropská Unie určuje minimální limit garance vkladů 20 000 EUR. Česká republika zaručuje klientům bank 100 % z vkladu do maximální výše 100 000 EUR. Záruky byly stanoveny v eurech, aby se předešlo ovlivnění kurzovými vlivy. Kvůli posilování české měny se však může pojištěná částka v korunách stále snižovat, přestože limit bude stále 100 000 EUR.

„Má-li systém chránit spíše drobné vkladatele, budou stanovené limity nižší, ale tak aby pojištění chránilo dostatečné procento vkladů běžných obyvatel. Vyšší limity snižují tržní disciplínu, zvyšují morální hazard a vyžadují vybírání vyšších pojistných sazeb od bank a tím snižují jejich ziskovost. Pokud jsou limity naopak nízké, nesnižují tržní disciplínu, ale nechrání banky před hromadnými výběry.“⁶⁶

V systému zákonného pojištění v České Republice, v Německu a na Slovensku jsou vklady klientů pojištěny do plné výše, tedy 100% z vkladů. Před rokem 2008 existovala v České republice 10% spoluúcast, která byla po roce 2008 zrušena. Maximální limit náhrady je v těchto státech také stejný. Jeho výše je 100 000 EUR. Na otázku, proč je právě maximální hranice výše náhrady 100 000 EUR, ekonomický argument neexistuje.

⁶⁴ Zeiton, *Die emotionalsten News*, [online] cit. 2012-04-02. Dostupné z: <http://www.zeitong.de/ng/da/2009/08/12/bankenverband-verdoppelt-beitrag-zu-einlagensicherungsfonds/>

⁶⁵ HOLÁ, V., *Pojištění vkladů v Evropské Unii* [online]. [s.l.], 2011. str. 35. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. 130 s

⁶⁶ HOLÁ, V., *Pojištění vkladů v Evropské Unii* [online]. [s.l.], 2011. str. 18. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze. 130 s

Tabulka 5 Přehled limitů pojistného krytí ve srovnávaných zemích.

Země	Výše pojištěných vkladů	Maximální limit náhrady	Lhůta pro vyplacení náhrady
Česká republika	100 %	100 000 EUR	20 dní
Slovensko	100 %	100 000 EUR	20 dní
Německo	100 %	100 000 EUR	20 dní

Německá kancléřka Angela Merkelová vystoupila v roce 2008 s mimořádným prohlášením k finanční krizi. Německá vláda garantuje od roku 2008 všechny soukromé vklady v bankách. Mluvčí ministerstva financí v Německu Torsten Albig řekl, že jde o nový směr ve snaze přispět ke stabilizaci ekonomiky. Podle Angely Merkelové by se tedy občan Německa nemusel obávat o bezpečnost svých vkladů. Jedná se ale spíše o psychologické uklidnění střadatelů, aby se nekonaly runy na banky. Ve chvíli, kdy byl vysloven návrh na stoprocentní krytí vkladů, Německo nedisponovalo takovými prostředky, aby mohlo garantovat všechny vklady všech vkladatelů na území Německa. Výše náhrady z vkladů se tedy zvedla v Německu z 90% na 100%. Česká republika k tomuto zvýšení spolu se Slovenskem také přistoupila.⁶⁷

3. 3. 1. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD V ČESKÉ REPULICE

„Výše náhrady se vypočítá z celkového objemu pojištěných vkladů jednotlivého vkladatele u dotčené banky a poskytuje se ve výši 100 % tohoto objemu, maximálně však do výše ekvivalentu 100 000 EUR pro jednoho vkladatele u jedné banky. Na náhradu nemají nárok osoby uvedené v zákoně o bankách, např. osoby mající kontrolu nad bankou, osoby s kvalifikovanou účastí na těchto osobách a členové vedení těchto osob, osoby s kvalifikovanou účastí na bance a osoby pod jejich kontrolou, dále členové statutárního orgánu, dozorčí rady a vedoucí zaměstnanci banky a osoby blízké členům těchto orgánů, vedoucím zaměstnancům banky a osobám majícím kontrolu nad bankou,

⁶⁷ MFórum, mBank, , [online] cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://www.mbank.cz/forum/read.html?f=1&i=68911&t=68911&sr=d2&pn=156>

osoby pod kontrolou banky a rovněž osoby odsouzené v trestním řízení v souvislosti s praním špinavých peněz.“⁶⁸

V roce 2008 stouply limity pojištění v České republice z 25 000 EUR (na jednoho klienta a jednu banku) na 50 000 EUR. Byla zrušena i 10% spoluúčast vkladatelů. V systému zákonného pojištění v České republice jsou klienti pojištěni do výše 100 % z vkladu. To znamená, že v případě úpadku finanční instituce, Fond pojištění vkladů vyplatí 100% vložených prostředků až do výše limitu.

Od roku 2011 tento maximální limit, do kterého jsou vklady v bankách pojištěny, vzrostl. Oproti roku 2010, kdy byl tento limit 50 000 EUR, bude Fond pojištění vkladů garantovat návratnost vkladů až do výše 100 000 EUR na jednoho klienta a jednu banku. Tyto limity určuje Směrnice Evropského parlamentu a Evropské rady. Tato Směrnice byla do právních systémů jednotlivých členských států zakomponována nejpozději k 1. lednu 2011. Tímto dnem začala směrnice v podobě novelizovaného zákona o bankách v České republice platit.⁶⁹

Přestože je limit pro pojištění vkladů pevně stanoven zákonem, může si tento limit každý stát navýšit. Například Itálie přesahuje hranici 100 tisíc EUR. Je tedy zemí, která nejvíce kryje vklady svých klientů.

Vyplácení náhrad je možné až poté, co vydá Česká národní banka písemné prohlášení o neschopnosti banky uhradit své závazky. Výše náhrady se vypočítá z celkového objemu pojištěných vkladů jednotlivého vkladatele u dané banky.⁷⁰

Výplaty náhrad lze čerpat pouze na náhrady za pohledávky z vkladů oprávněným osobám a na splátky dluhů Fondu pojištění vkladů. Vyplácení náhrad se řídí zákonem o bankách č. 21/1992 Sb. podle §41a odst. 5.

Podle výroční zprávy Fondu za rok 2010 Fond pojištění vkladů za dobu své existence vyplácel náhrady vkladů v šestnácti případech. Ke dni 31. 12. 2010 poskytl náhrady vkladatelům dvanácti bank. Jednalo se o dvanáct řádných a čtyři dodatečné

⁶⁸ Česká národní banka, [online] cit. 2012-04-09. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pojisteni_vkladu.html

⁶⁹ Fond pojištění vkladů, , [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/aktuality/od-zacatku-roku-2011-budou-bankovni-vklady-jeste-lepe-chraneny.html>

⁷⁰ Česká národní banka, Pojištění vkladů, , [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pojisteni_vkladu.html

výplaty. Celková výše vyplacených náhrad byla ve výši 25,5 mld. korun. V roce 2009 Fond žádnou výplatu náhrad neprováděl.

O vrácení vkladů nemusí vkladatel žádat. Nárok vkladateli vzniká automaticky. Vyplácení probíhá pomocí banky, která vzejde z výběrového řízení. Základním předpokladem takové banky je rozsáhlá pobočková síť, vrácení vkladů probíhá hotovostně i převodem.

V České republice se od roku 2011 nemění pouze výše náhrady ale i lhůta pro zahájení výplat náhrad vkladů. Pokud tedy dojde k úpadku banky, budou mít vkladatelé své prostředky k dispozici mnohem dříve, než tomu bylo doposud. „*Fond nejpozději do 12 pracovních dnů od rozhodného dne stanoví den zahájení, místo a způsob vyplácení náhrad, vhodným způsobem je uveřejní a vyzoomí o tom Ministerstvo financí a Českou národní banku. Fond musí být schopen vyplatit náhradu oprávněným osobám do 20 pracovních dnů od rozhodného dne.*“⁷¹

I nadále ale bude platit, že všechny vklady musí být vypořádány nejpozději do 5 let od zahájení jejich výplaty Fondem pojištění depozit. Současně dochází ke zkrácení lhůty, ve které musí ČNB oznámit platební neschopnost instituce a to z 21 dní na 5 pracovních dní.⁷²

„*K zajištění schopnosti Fondu vyplatit náhrady v takto zkrácené lhůtě je ovšem nezbytné stanovit jednotný způsob vedení evidence a konsolidace dat v pojištěných institucích, způsob jejich předávání Fondu a vyplácející bance. Fond současně musí mít k dispozici odpovídající programové vybavení, které mu umožní přebírat data pro výplatu náhrad, provádět jejich kontrolu a předávání vyplácející bance a zpětné přebírání dat od vyplácející banky. Bylo zřejmé, že se současným hardwarovým a softwarovým vybavením není Fond schopen vyhovět této zkrácené lhůtě. Proto Fond v průběhu roku 2009 zahájil nabídkové řízení na výběr společnosti na řízení projektu s názvem „Provedení analýzy a následná realizace programového vybavení Fondu pro výplatu náhrad za pojištěné vklady“.* Vybraná společnost řídící tento projekt

⁷¹ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, §41d odst. 3, , [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

⁷² Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, §41d odst. 3, , [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

vypracovala ve spolupráci s Fondem do konce roku 2009 podrobnou analýzu problému s cílem vybrat v roce 2010 zhotovitele na implementaci požadovaného softwaru.⁷³

Od svého vzniku vyplatil Fond pojištění vkladů náhrady za pojištěné vklady v hodnotě přesahující 25 mld. korun. Jednalo se přibližně o 300 000 klientů dvanácti bank, které ukončily svoji činnost v období let 1995 – 2003.⁷⁴

*„Při nárokování výplaty náhrady pojištěných vkladů nemusí klient vyplňovat žádný formulář. Stačí, když se na výplatním místě prokáže platným průkazem totožnosti. Mohou však nastat situace, kdy si žadatel nemůže peníze vyzvednout osobně, ale může někoho zmocnit k vyzvednutí plnou mocí“.*⁷⁵ Stejně podmínky platí i na Slovensku a v Německu.

*„Pokud se klient domnívá, že mu nebyla přiznána správná výše náhrady, může využít proces reklamace.“*⁷⁶ Reklamační formulář, který se při reklamaci posílá na adresu Fondu, může klient nalézt na internetových stránkách Fondu pojištění vkladů.

⁷³ Výroční zpráva FPV za rok 2009, [online] cit. 2011-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/2kor-cj-fpv-vz2009.pdf>

⁷⁴ Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2011-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocnizprava-2010-fpv.pdf>

⁷⁵ Fond pojištění vkladů, , [online] cit. 2011-07-07. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/formulare.html>

⁷⁶ Fond pojištění vkladů, , [online] cit. 2011-07-07. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/formulare.html>

Tabulka 6 Náhrady vyplacené z Fondu pojištění vkladů do 31. 12. 2010 v ČR

Banka	Den zahájení plateb	Náhrady vyplacené do 31. 12. 2009 (v mil. Kč)
Česká banka, a. s. ¹	11. 12. 1995	948,57
AB banka, a. s.	31. 1. 1996	0,03
První slezská banka, a. s.	15. 5. 1996	217,48
Podnikatelská banka, a. s.	17. 6. 1996	1 073,54
Realitbanka, a. s.	24. 7. 1996	23, 97
Velkomoravská banka, a.s.	29. 7. 1996	1 006,09
Kreditní banka Plzeň, a. s.	23. 9. 1996	580,30
Pragobanka, a. s. ²	1. 12. 1998	414,13
Universal banka, a. s. ²	17. 5. 1999	2 299,75
Moravia banka, a. s. ²	11. 10. 1999	6 401,00
Union banka, a. s.	17. 5. 2003	12 367,01
Plzeňská banka, a. s.	7. 6. 2003	135,70
CELKEM		25 467, 57

Zdroj: Výroční zpráva Fondu pojištění vkladů za rok 2010⁷⁷

1) výplata dodatečných náhrad byla zahájena 8. 6. 1998

2) výplata dodatečných náhrad byla zahájena 4. 1. 2002

3. 3. 2. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD NA SLOVENSKU

Výše náhrady je stejná jako v České republice. V systému zákonného pojištění na Slovensku jsou klienti pojištěni do výše 100% z vkladu. Maximální limit, do kterého jsou vklady v bankách pojištěny, je 100 000 EUR. Náhradu za nedostupný vklad vyplatí Fond ochrany vkladů nejpozději do 20 pracovních dní od vzniku neschopnosti banky vyplácet vklady. Tento limit je stejný jako limit systému zákonného pojištění v České republice.⁷⁸ Stejně jako v České Republice a i v Německu se maximální limit nevztahuje

⁷⁷Výroční zpráva FPV za rok 2010, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/vyrocní-zprava-2010-fpv.pdf>

⁷⁸Fond ochrany vkladů, [online] cit. 2012-04-20. Dostupné z: <http://www.fovsr.sk/sk/o-fonde-ochrany-vkladov/>

na vkladatele, ale na vklady. V případě, že bude vkladatel disponovat vkladem, který bude vyšší, než je zákonem stanovený limit pro náhrady, může tyto vklady rozdělit do více bank. Pak budou jeho vklady chráněny v celkové výši, tedy 100%.

3. 3. 3. LIMITY POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A ZPŮSOB VYPLÁCENÍ NÁHRAD V NĚMECKU

Výše náhrady pojištěných vkladů je stejná jako v České republice. V systému zákonného pojištění v Německu jsou klienti pojištěni do výše 100% z vkladu. Maximální limit, do kterého jsou vklady v bankách pojištěny, je 100 000 EUR. Náhradu za nedostupný vklad vyplatí Fond pojištění vkladů Asociace německých bank nejpozději do 20 pracovních dní od vzniku neschopnosti banky vyplácet vklady. Tento limit je stejný jako limit systému zákonného pojištění v České republice.

Tabulka 7 Přehled limitů pojistného krytí a lhůty pro zahájení výplat pro ČR, Slovensko a Německo

	Do roku 2008	2008-2010	2011
Limit pojistného krytí na 1 osobu a 1 banku	25 000 EUR (90% vkladu)	50 000 EUR (100% vkladu)	100 000 EUR (100% vkladu)
Lhůta pro zahájení výplat náhrad vkladů	3 měsíce	3 měsíce	20 pracovních dnů

Zdroj: Fond pojištění vkladů(ČR), Fond ochrany vkladů(SR), Asociace německých bank(Německo)

3. 4. PRÁVNÍ ÚPRAVY SYSTÉMŮ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

Porovnávané země patří do Evropské Unie a platí zde v rámci EU jednotná směrnice, která ukládá bankám, družstevním záložnám a stavebním spořitelnám povinnost pojištění vkladů. Toto zákonem povinné pojištění stanovuje Směrnice 94/19/ES. Každý stát jako samostatný celek má však svůj systém pojištění, který upravují zákony dané země.

3. 4. 1. LEGISLATIVA SYSTÉMU V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice je povinné pojištění vkladů řízeno zákonem č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.⁷⁹

Na základě tohoto zákona vznikl v České republice v roce 1994 Fond pojištění vkladů. Fond pojištění vkladů vybírá pojištění od bank, družstevních záložen a stavebních spořitelen. V případě, že u některé z výše jmenovaných institucí dojde k úpadku, vyplatí vkladatelům jejich vložené prostředky. Systém zákonného pojištění má chránit především drobné klienty. Cílem systému zákonného pojištění není pojistit velké finanční instituce nebo velké korporace. Proto je také stanoven horní limit pojištěného vkladu. Tento limit určuje, jaká část vkladu, je v systému pojištění garantována.

Fond pojištění vkladů musí respektovat příslušnou směrnici Evropské Unie. Taktéž musí respektovat ustanovení dvou mezinárodních organizací. Jedná se o Evropské fórum pojistitelů vkladů (European Forum of Deposit Insurers) a Mezinárodní asociaci pojistitelů vkladů (International Association of Deposit Insurers). Fond pojištění vkladů je zároveň členem těchto organizací.⁸⁰

⁷⁹ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/>

⁸⁰ *Fond pojištění vkladů*, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/mezinarodni-vztahy.html>

„Posláním Fondu pojištění vkladů je pomoci stabilizovat český bankovní trh. Jeho hlavní rolí je chránit klienty bank a dalších pojištěných finančních institucí před ztrátami, jež by jim mohly vzniknout v případě, že by jim tyto instituce nebyly schopné vyplatit jejich vklady.“⁸¹

Fond při své činnosti spolupracuje s Českou národní bankou a Ministerstvem financí. Zdrojem Fondu jsou příspěvky od bank a další příjmy, kterými jsou zejména výnosy z investování peněžních prostředků, peněžní prostředky, které si Fond obstaral podle § 41i, návratné finanční výpomoci, a výtěžky z ukončených insolvenčních a likvidačních řízení. Všechny banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny účastnit se systému pojištění pohledávek z vkladů. Jsou také povinni přispívat v rozsahu stanoveném tímto zákonem do Fondu.⁸²

3. 4. 2. LEGISLATIVA SYSTÉMU NA SLOVENSKU

Ve Slovenské republice vykonává dohled nad systémem pojištění bankovních depozit Národní banka Slovenska. Na základě zákona NR SR č. 118/1996Z.z., o ochraně vkladů byl na Slovensku zřízen Fond na ochranu vkladů. Ten funguje stejně jako Fond pojištění vkladů v České republice. Pokud se stane, že banka není schopna dostát svým závazkům, vyplatí Fond vkladatelům náhrady za nedostupné vklady.

Podle Zákona NR SR č. 118/1996Z.z., § 13 tvoří zdroje Fondu příspěvky od bank, výnosy z použitých peněžních prostředků včetně příjmů z prodeje státních cenných papírů, úvěry, prostředky získané na základě uplatnění práv, které Fond nabyl podle § 11. Dále mezi zdroje Fondu patří návratné finanční výpomoci a dotace ze státního rozpočtu na podporu a plnění úloh Fondu a systému ochrany vkladů. Peněžní prostředky Fondu jsou uloženy na vlastních účtech v Národní bance Slovenska.

⁸¹ *Výroční zpráva FPV za rok 2009*, [online] cit. 2011-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/2kor-cj-fpv-vz2009.pdf>

⁸² *Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách*, [online] cit. 2011-04-21. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

3. 4. 3. LEGISLATIVA SYSTÉMU V NĚMECKU

V Německu existuje státní Fond, kde je členství bank povinné, stejně jako je tomu v České Republice a na Slovensku. Dále existují soukromé Fondy. Některé banky jsou členy více Fondů, i když to není povinné. U státního Fondu jsou náhrady vkladů zaručené státem a jsou limitované.

V případě soukromých Fondů může hrozit vyčerpání prostředků k výplatě náhrad, kdyby došlo k hromadnému krachu bank. Tomu chtějí v Německu předejít. Právě to mohlo být jedním z důvodů, proč se limit náhrady vkladů zvedl z 50 000 EUR na 100 000 EUR. Do systému zákonného pojištění bankovních depozit je zapojeno v Německu více než 170 bank. Fond pojištění vkladů Asociace německých bank byl založen v roce 1976.

Pokud jde o systém pojištění vkladů v Německu, není zde jedinou garancí pro klienty zákonné pojištění. Klienti jsou pojištěni i prostřednictvím speciálních garančních fondů a soukromých pojišťoven. Náhrady pak mohou násobně převyšovat úroveň zákonného pojištění.⁸³

„V Německu existují systémy, jež se liší podle skupin bank. Systémy pojištění vkladů u spořitelén a družstevních bank jsou upraveny tak, že pojištění vkladů zajišťuje samotná instituce („Institutssicherung“). Zákonem stanovené a dobrovolné systémy pojištění vkladů soukromých a veřejných bank naproti tomu přímo zajišťují vklady v rozdílné výši. Podle zákona o pojištění vkladů a vyplácení náhrad vkladatelům (Einlagensicherungs- und Anlegerentschädigungsgesetz) jsou nároky na vyplacení náhrady uznávány do určité maximální výše.“⁸⁴

⁸³ HLAVÁČEK, J., *Pojištění vkladů: současný stav, srovnání a perspektiva v kontextu EU*, Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze 2006. s. 8

⁸⁴ EVROPSKÝ PARLAMENT, *Sdělení členům 21/2010, ze dne 19. 11. 2010*

4. KOMPARACE SYSTÉMŮ POJIŠTĚNÍ BANKOVNÍCH DEPOZIT VE VYBRANÝCH STÁTECH

K porovnání systému zákonného pojištění v České republice jsem si vybrala dva vyspělé státy z Evropské unie – Německo a Slovensko. V rámci EU platí jednotná směrnice, která ukládá bankám, družstevním záložnám a stavebním spořitelnám povinnost pojištění vkladů. Banky, družstevní záložny a stavební spořitelny musí přispívat do systému zákonného pojištění. Jedná se o pravidelné příspěvky.

4. 1. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ POJIŠTĚNÝCH A NEPOJIŠTĚNÝCH VKLADŮ

System zákonného pojištění je ve vybraných zemích velmi podobný. Mezi vklady, které jsou v bankách, družstevních záložnách nebo stavebních spořitelnách pojištěny, patří vklady fyzických osob. V porovnávaných zemích se pojištění bankovních depozit vztahuje na běžné účty, spořicí účty a na termínované vklady. I v případě nepojištěných vkladů nejsou v zemích rozdíly. Zákonné pojištění vkladů se ve vybraných státech nevztahuje na vklady bank, směnky a jiné cenné papíry.

4. 2. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ PŘÍSPĚVKOVÝCH SAZEB

V České republice jsou příspěvky do Fondu odváděny čtvrtletně a sazby jsou pevně stanoveny. Pro banky tento příspěvek činí 0,04%, pro stavební spořitelny 0,02% z průměrného objemu pojištěných vkladů za předchozí čtvrtletí.

Na slovensku se odvádí příspěvky ročně, fond příspěvek určuje v rozpětí od 0,1 % do 0,75 % z hodnoty vkladů v bance, chráněných tímto zákonem. Banky jsou povinné na základě zákona o ochraně vkladů platit do Fondu vstupní, roční

a mimořádně příspěvky. V České republice nejsou vstupní a mimořádné příspěvky v zákoně o bankách č. 21/1992 Sb. Zahrnuty.

V Německu je uplatňován smíšený systém financování a vedle rovných příspěvků se v Německu platí i rizikově odlišné příspěvky do Fondu. Od roku 2009 platí banky v Německu příspěvky ve výši 0,6 % z hodnoty vkladů.

4. 3. POROVNÁNÍ NA ZÁKLADĚ LIMITŮ POJIŠTĚNÍ VKLADŮ A VÝŠE NÁHRAD

V systému zákonného pojištění v České Republice, v Německu a na Slovensku jsou vklady klientů pojištěny do plné výše, tedy 100% z vkladů. Není zde tedy žádný rozdíl. Před rokem 2008 existovala v České republice 10% spoluúčast. Ta byla zrušena. Maximální limit náhrady je v těchto státech také stejný. Jeho výše je 100 000 EUR. Na otázku, proč je právě maximální hranice výše náhrady 100 000 EUR, ekonomický argument neexistuje.

Evropská Unie určuje minimální limit garance vkladů 20 000 EUR. Česká republika zaručuje klientům bank 100 % vkladů do výše 100 000 EUR. Záruky byly stanoveny v eurech, aby se předešlo ovlivnění kurzovými vlivy. Kvůli posilování české měny se však může pojištěná částka v korunách stále snižovat, přestože limit bude stále 100 000 EUR.

ZÁVĚR

System pojištění bankovních depozit je v České republice řízen zákonem o bankách č. 21/1992 Sb. Na základě zákona o bankách byl zřízen v České republice Fond pojištění vkladů. Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny odvádí do Fondu pravidelné příspěvky. V případě, že u některé z výše jmenovaných institucí dojde k úpadku, vyplatí Fond vkladatelům jejich vložené prostředky.

Všechny banky, stavební spořitelny a družstevní záložny se musí na tomto systému ze zákona podílet. System zákonného pojištění bankovních depozit chrání vkladatele před rizikem ztráty svých vkladů v případě úpadku finanční instituce.

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat system zákonného pojištění v České republice a následně tento system porovnat se systémy ve dvou vybraných zemích Evropské unie. Porovnání jsem prováděla na základě předem stanovených ukazatelů. Při analýze systému zákonného pojištění vkladů jsem se zaměřila na vklady, které podléhají pojištění bankovních depozit, limity pojištění a příspěvkové sazby. Porovnávané státy patří do Evropské Unie, proto zde nebyly velké rozdíly při porovnávání.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy spojené s pojištěním bankovních depozit. V praktické části jsem nejvíce vycházela z výroční zprávy Fondu a ze zákona o bankách.

Na základě analýzy systému zákonného pojištění vkladů jsem došla k několika zjištěním.

V systému zákonného pojištění v České republice došlo v posledních letech k několika změnám. Lhůta pro zahájení výplaty náhrad se od roku 2011 změnila. Dříve měl Fond lhůtu na vyplacení náhrad 3 měsíce. Od roku 2011 se tato lhůta podstatně zkrátila na 20 pracovních dnů. Stejně tomu je i na Slovensku a v Německu.

Stejně jako lhůta pro vyplacení náhrad se v posledních letech vyvíjel i limit pojištění vkladů. V rámci Evropské Unie platí jednotná Směrnice 94/19/ES, která říká, že všechny členské státy musí mít fungující system pojištění vkladů. Tento system musí zaručovat náhradu do výše nejméně 20 000 EUR a s maximálně 10% spoluúčastí.

Každý stát jako samostatně fungující jednotka si tyto limity může upravit. Do roku 2008 byl limit pojistného v České republice, na Slovensku a v Německu 25 000 EUR. Od roku 2008 do roku 2010 se limit zdvojnásobil na 50 000 EUR. V roce 2011 pak došlo k navýšení limitu na 100 000 EUR. Od roku 2008 také přestala platit 10 % spoluúčast. Vklady jsou tedy pojištěny do výše 100 % vkladu.

Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny mají povinnost přispívat do Fondu pravidelnými příspěvky. V České republice se od července roku 2010 platí příspěvky čtvrtletně. Dříve banky přispívaly jednou ročně, tím došlo k navýšení celkových příspěvků odvedených do Fondu. Zvýšení příspěvků se promítlo do celkových provozních nákladů bank, družstevních záložen a stavebních spořitelen. U tohoto ukazatele už došlo k rozdílům mezi porovnávanými státy. V Německu se příspěvky odvádí do fondu ročně. Na Slovensku se platí vstupní a mimořádné příspěvky, které v České republice a v Německu v systému pojištění bankovních depozit zahrnuty nejsou.

SUMMARY

My bachelor thesis was aimed at an analysis of bank deposits insurance system in the Czech Republic. Especially, I paid attention to the limits of insurance and contribution rates. Subsequently, I compared the system of statutory insurance in the Czech Republic with the system in Germany and the Slovak Republic. I divided my thesis into two parts: theoretical and practical. The theoretical part, based on the study of literature, is about information on the insurance of bank deposits in the Czech Republic. I intended to characterize bank deposits that are important part of statutory insurance scheme. Also, I dealt with the main objectives of the statutory insurance limits and insurance contribution rate. Brief description was given to the deposit insurance fund and international organizations such as the European Forum of Deposit Insurers and the International Association of Deposit Insurers. The intention of practical part was to analyze the statutory deposit insurance system, describe developed deposit insurance limits in the Czech Republic and the way how to develop the contribution rate. Last but not least I described the resources of the Fund and its investments. All my thesis is ended with the comparison of the statutory deposit insurance system in the Czech Republic, Germany and the Slovak Republic.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

MONOGRAFICKÉ PUBLIKACE:

[1] ŠENKÝŘOVÁ, B., *Bankovníctví I.*, 4. aktualiz. vyd. Vysoká škola finanční a správní 2005. 201 s. ISBN 80-86754-53-7.

[2] POLIDAR, V., *Management úvěrových obchodů bank*, 2. upr. vyd. Praha : Ekopress 1995. 264 s. ISBN 80-85378-04-3.

[3] BENEŠ, V., *Bankovní a finanční slovník*, 1. vyd. Praha : Svoboda-Libertas, 1993. 157 s. ISBN 80-205-0357-9.

[4] PUCHINGER, Z., *Bankovníctví I. Úvodní kapitoly k problematice bankovní soustavy*, 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého 2005. 174 s. ISBN 80-244-1048-6.

[5] HOBZA, V., *Bankovní abeceda pro sportovní managing a marketing*, 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého 2001. 63 s. ISBN 80-244-0215-7.

[6] DVOŘÁK, P., *Bankovníctví pro bankéře a klienty*, 3. přeprac. a rozš. vyd., Praha : Linde 2005 681 s. ISBN 80-7201-515-X.

[7] KALABIS, Z., *Bankovní služby v praxi*, 1. vyd. Brno : Computer Press 2005. 148 s. ISBN 80-251-0882-1.

[8] DĚDIČ, J., *Bankovní právo*, 2. vyd. Praha : Bankovní institut 1996. 273 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

[9] *Fond pojištění vkladů*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/cs/>

[10] TOMEK, L., *Finance.cz*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/262617/>

- [11] TÁBORSKÝ, J., *MED/NašePeníze.cz*, [online]. cit. 2012-04-04. Dostupné z: <http://www.nasepenize.cz/rekapitulace-stavebni-sporeni-v-roce-2011-8154>
- [12] *Česká národní banka*, [online] cit. 2012-04-09. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/pojisteni_vkladu.html
- [13] *The European Forum of Deposit Insurers*, [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.efdi.net/aboutUs.asp>
- [14] *Ok-investice.cz*, Dluhopisy státní, [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.ok-investice.cz/cenne-papiry/dluhopisy-statni/>
- [15] *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES*, [online] cit. 2012-04-20. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994L0019:CS:HTML>
- [16] *Co je to rating*, [online] cit. 2012-04-23. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ekonomika/rating/>
- [17] *Rating bank*, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/inv.asp?c=A030321_163659_fi_osobni_dvo
- [18] *Fond ochrany vkladů*, [online] cit. 2012-04-23. Dostupné z: <http://www.fovsr.sk/sk/o-fonde-ochrany-vkladov/>
- [19] *Bankenverband*, [online] cit. 2012-04-23. Dostupné z: <http://www.bankenverband.de/themen/geldinfos-finanzen/einlagensicherung>
- [20] *MFórum, mBank*, [online] cit. 2012-04-23. Dostupné z: <http://www.mbank.cz/forum/read.html?f=1&i=68911&t=68911&sr=d2&pn=156>

ZÁKONY:

[21] *Zákon o bankách č. 21/1992 Sb.*, [online]. cit. 2012-04-10. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast13.aspx>

[22] *Zákon NR SR č.118/1996Z. z., o ochraně vkladů, §6*, [online] cit. 2012-04-2. Dostupné z: <http://www.fovsr.sk/sk/zakon-o-ochrane-vkladov/>

OSTATNÍ:

[23] Watierová, A., *POJIŠTĚNÍ VKLADŮ*, Bakalářská práce, Středočeský vysokoškolský institut s. r. o., [online] cit. 2012-04-15. Dostupné z: <http://www.bamasoft.com/stu/kev/zavPrace/290.pdf>

[24] *Výroční zpráva FPV za rok 2009*, [online] cit. 2012-04-21. Dostupné z: <http://www.fpv.cz/data/files/2kor-cj-fpv-vz2009.pdf>

[25] REVENDA, Z., *Analýza systému regulace a dohledu bank v České republice: Se zaměřením na pojištění vkladů, věřitele poslední instance a finanční deriváty*, Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky 1997 60 s.

[26] HLAVÁČEK, J., *Pojištění vkladů: současný stav, srovnání a perspektiva v kontextu EU*, Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze 2006. s. 8

[27] *EVROPSKÝ PARLAMENT*, Sdělení členům 21/2010, ze dne 19. 11. 2010

[28] *HOLÁ, V., Pojištění vkladů v Evropské Unii*, Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze 2011. 130 s

SEZNAM ZKRATEK

ČNB – Česká národní banka

FPV – Fond pojištění vkladů

FDIC - Federal Deposit Insurance Corporation

FCLIC - Federal Savings and Loan Insurance Corporation

EFDI - Evropské fórum pojistitelů vkladů

IADI - Mezinárodní asociace pojistitelů vkladů

NR – Národní rada

ES – Evropské společenství

ECB – Evropská centrální banka

CEBS – Evropský výbor orgánů bankovního dohledu

WB – Světová banka

MMF – Mezinárodní měnový fond

EBF – Evropská bankovní federace

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1</i> <i>Struktura portfolia Fondu k 31. 12. 2009.....</i>	<i>25</i>
<i>Graf 2</i> <i>Vývoj objemu finančních rezerv Fondu v letech 2001 - 2009.....</i>	<i>26</i>
<i>Graf 3</i> <i>Příspěvky odvedené do Fondu v letech 1995 - 2010.....</i>	<i>42</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Souhrnný přehled příjmů a výdajů fondu pojištění vkladů v letech 1995–2010 (v mil. Kč).....</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 2 Příspěvky odvedené do fondu v letech 2008 – 2010.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 3 Přehled příspěvků v České republice.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 4 Česká spořitelna – přehled odvedených příspěvků do Fondu.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka 5 Přehled limitů pojistného krytí ve srovnávaných zemích.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka 6 Náhrady vyplacené z Fondu pojištění vkladů do 31. 12. 2010 v ČR.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabulka 7 Přehled limitů pojistného krytí a lhůty pro zahájení výplat pro ČR, Slovensko a Německo.....</i>	<i>51</i>